

Kohti tiedon yhteistuottamista kaupunkitutkimuksen kentällä

Urbaanin yhteiskehittämisen mallit (Helsingin yliopisto ja Metropolia Ammattikorkeakoulu)

Urbaanin yhteiskehittämisen mallit -hanke on kehittänyt suomalaista monitieteistä ja monialaista kaupunkitutkimusyhteistyötä. Tutkimushankkeessa kartoitettiin ja analysoitiin kaupunkitutkimusyhteistyötä pääkaupunkiseudulla ja kehitettiin uusia toimintamalleja sen parantamiseksi. Helsingin yliopiston monitieteinen Kaupunkitutkimusinstituutti on toiminut näiden uusien toimintamallien suunnittelun alustana ja käynnistämisen areenana.

Jotta tietoa voidaan tuottaa onnistuneesti yhdessä, vuorovaikutusta eri toimijoiden kesken on syytä edelleen kehittää ja tukea. Tarvitaan esimerkiksi uusia kohtaamisen alustoja, jotta vuorovaikutus kaupunkitutkimuksen parissa työskentelevien ihmisten ja hankkeiden välillä onnistuu organisaatorajojen yli.

Nykytilanteen kartoitus: tutkimusyhteistyön haasteet ja mahdollisuudet

Urbaanit yhteiskehittämisen mallit -hankkeessa on kehitetty uudenlaisia toimintamalleja monialaisen ja monien toimijoiden välisen kaupunkitutkimuksen tueksi. Hankkeen ensimmäisessä vaiheessa kartoitettiin kansainvälisten kaupunkitutkimusinstituuttien toimintaa. Havaitsimme, että instituutit ovat hyvin erikokoisia ja että niiden toimintaskaala on laaja: aina akateemisesta tutkimuksesta hyvin soveltavaan, kaupunkisuunnittelua tukevaan yhteistoimintaan.

Pääkaupunkiseudun nykyisen kaupunkitutkimusyhteistyön toimintaa tarkasteltiin muun muassa Ruoppilan ja Kalliomaen (2017) Kaupunkitutkimus ja metropolipoliittikka -rahoitusohjelman arvioinnin avulla. Toiminnan nykytilasta ja tulevaisuuden tavoitteista keskusteltiin myös useissa Kaupunkiakatemian ja Kaupunkitutkimusinstituutin toiminnan suunnitteluun liittyvissä tapaamisissa.

Yhteistyön vahvuudeksi tunnistettiin tiivis vuorovaikutus Helsingin kaupungin ja pääkaupunkiseudun yliopistojen välillä. Aktiivisen vuorovaikutuksen koettiin olevan pitkälti

Kaupunkiakatemiaan liittyvän yhteistyön ansiota. *Yhteistyön haasteina taas pidettiin esimerkiksi toimijoiden erilaisia aikajänteitä ja eroja tutkimustoiminnan tavoitteissa.*

Hankkeen toisessa vaiheessa kartoitettiin erilaisia uusia, osallistavia toimintatapoja, jotka mahdollistavat tiedon yhteistuottamisen. Syksyllä 2018 toteutettiin Helsingin yliopiston ja Metropolian välisenä yhteistyönä työpajasarja, jossa tällaisia työtapoja kokeiltiin käytännössä. Työpajoissa käsiteltiin kaupunkien strategioista nostettuja tutkimusaiheita tutkimusyhteistyön näkökulmasta. Pajoissa suunniteltiin ja ideoitiin kaupunkien rahoittamien tutkijatohtorien tutkimuskausia ja kehitettiin viestintää.

Hankkeessa oli mukana kolme loppuyöntekijää Helsingin yliopistolta. Loppuyöntekijät keskittyivät työssään pääkaupunkiseudun kehittämisen kannalta ajankohtaisiin tutkimuskysymyksiin ja esittelivät tutkimustuloksiaan työpajoissa. Hankkeessa oltiin myös mukana ideoimassa Kaupunkitutkimusinstituutin uusia toimintamalleja, joissa tuetaan tiedon yhteistuottamista ja tarjotaan alustoja monitieteisille ja monien toimijoiden välisille kohtaamisille. Tällainen on esimerkiksi syksyllä 2018 käynnistetty Urban Lunch -seminaarisarja.

Kaupunkeja, kaupunkitutkimusta ja kaupunkien kehittämistä koskeva tieto on tyypillisesti eri tutkimusaloille ja hallinnonaloille siiloutunutta. Tiedon yhteen tuominen on ollut haastavaa sekä tietoteoreettisesti että käytännön toiminnan kannalta. Hankkeessa on kehitetty suomalaista monitieteistä ja monialaista kaupunkitutkimuksen yhteistyötä ja luotu uusia toimintamalleja tiedon yhteiskehittämisen (*co-creation of knowledge*) mahdollistamiseksi.

Tutkimushankkeen taustalla on ollut Helsingin yliopistossa vuonna 2012 perustetun Kaupunkiakatemian toiminta ja sen laajeneminen vuodesta 2016 alkaen kaupunkien ja yliopistojen strategiseksi kumppanuudeksi. Kaupunkitutkimuksen yhteistyökenttä on kehittynyt hankekaudella merkittävästi. Keskeisimpiä muutoksia ovat olleet Helsingin yliopiston ja Aalto-yliopiston kansainvälisen Urban Studies and Planning (USP) -maisteriohjelman perustaminen, Helsingin yliopiston Kaupunkitutkimusinstituutin perustaminen sekä vuoden 2019 alusta Kaupunkiakatemian laajeneminen Espoon ja Vantaan lähdeyttä mukaan yhteistyöhön. Kaupunkitutkimusyhteistyön edellytykset pääkaupunkiseudulla ovat näiden uudistusten ansiosta parantuneet merkittävästi.

Hankkeen tavoitteena oli pohtia seuraavia kysymyksiä:

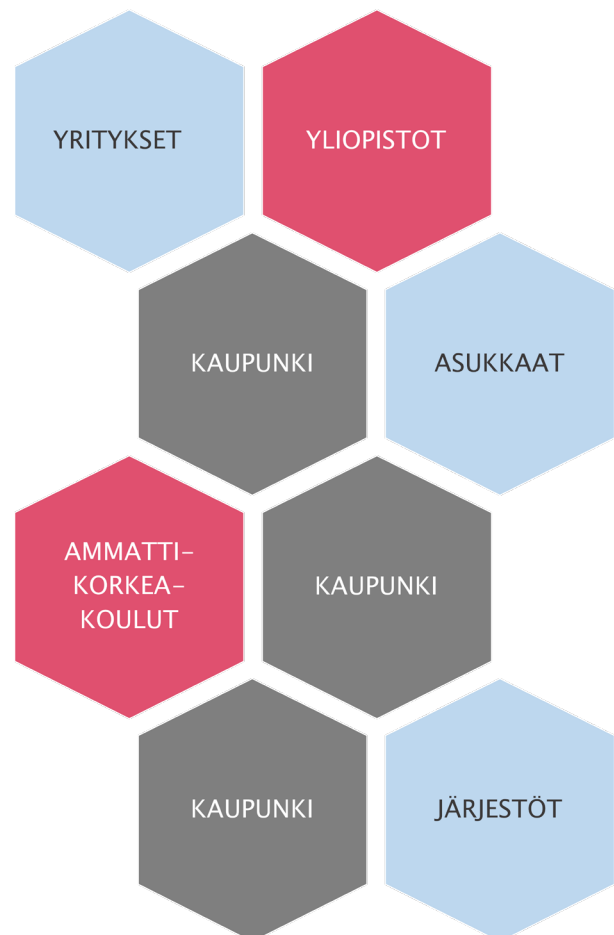
1. Miten kaupunkitutkimusyhteistyötä voidaan kehittää vastaamaan paremmin eri osapuolien tarpeisiin?
2. Miten kaupunkitietoa voidaan yhteistuottaa eri toimijoiden yhteistyöllä?
3. Miten kaupunkitutkimuksen tuloksia saadaan entistä paremmin tuotua tietopohjaisen päätöksenteon tueksi?

Hankkeessa on kartoitettu erilaisia toimintatapoja ja konkreettisia yhteistyömalleja niin kansainvälisten esimerkkien, tutkimuskirjallisuuden kuin käytännön kokemusten kautta. Keskeisin löydös oli, että *tiedon yhteistuottamisen avain löytyy vuorovaikutuksesta ja toimivasta kommunikaatiosta tiedon tuottajien välillä*. Kaupungit ja yliopistot toimivat erilaisilla aikajäniteillä, ja niiden toimintaa ohjaavat erilaiset tavoitteet. Eri tahojen tavoitteet tutkimushankkeissa ja tutkimustulosten käytännön soveltamisen tarpeet eivät aina ole selviä muille osapuolille. Siksi sujuva yhteistyö edellyttää toimivaa vuorovaikutusta ja yhteistyöalustaa.

Organisaatioiden erojen vuoksi *yhteistyön aloittaminen vaatii paljon vuorovaikutusta, jota voidaan tukea esimerkiksi välittäjän avulla*. Keskeisimpänä yliopistojen ja kaupunkien välisen yhteistyön välittäjänä toimii *Kaupunkiakatemia*, jonka tehtävä on tuoda yhteen kaupunkitoimijoita ja yliopistotutkijoita sekä sovittaa yhteen eri tahojen tarpeita. Toiminnan laajentuessa vuosina 2018 ja 2019 on kuitenkin selvää, että myös Kaupunkiakatemian toimintaa tulee kasvattaa ja kohtaamisen alustoja vahvistaa.

Välittäjän lisäksi tiedon yhteistuottaminen kaipa *vuorovaikutteisia alustoja, joilla yhteistyö voi tapahtua*. Yksi vaihtoehto ovat fyysiset alustat: tilat, joihin eri alojen tutkijat ja asiantuntijat voivat tulla työskentelemään yhdessä. Tällaisena alustana voivat toimia esimerkiksi Helsingin yliopiston keskustakampukselle perustetun Kaupunkitutkimusinstituutin tilat, joita pyritään edelleen kehittämään. Toinen ovat väliaikaiset alustat, kuten tapahtumat, joissa ihmiset voivat kohdata ja yhdessä työstää ideoita eteenpäin. Hankkeessa keskityttiin erityisesti näihin väliaikaisiin alustoihin työpa-jakokeilun muodossa. Kolmas vaihtoehto yhteistyöalustaksi ovat virtuaaliset alustat, joilla asiantuntijat ja tutkijat voivat jakaa ideoita ja työstää ajatuksia yhdessä. Myös virtuaalisten alustojen ideointia on hankkeen aikana aloitettu, mutta tällaisen alustan perustaminen ja ylläpito vaatii lisäresursseja.

Ulkoisen viestinnän kehittäminen on myös tärkeää. Yliopistot ja kaupungit viestivät pääasiassa eri kohdeyleisöille, ja viestinnän tavoitteet eroavat toisistaan. *Yhteistyöhankkeiden tulosten viestintää tulee kehittää niin, että viestinnän tavoitteet ja kohdeyleisö otetaan huomioon entistä paremmin*. Päättäjille ja asiantuntijoille työnteon tueksi suunnattua viestintää on tarpeen selkeyttää, jotta näillä kohderyhmillä olisi mahdollisuus perehtyä nykyistä laajemmin tutkimustuloksiin ja uuteen tietoon. Tällaisessa viestinnässä tehokkainta on käyttää sähköisiä alustoja. Viestintää voivat tehdä yksittäiset instituutiot tai mediaattori, esimerkiksi Kaupunkiakatemia.

Tiedon yhteistuottamiseksi tarvitaan lisää vuorovaikutusta

Hankkeen aikana havaittiin, että viimeaikainen kehitys kaupunkitutkimuksen kentällä on parantanut tutkimusyhteistyön mahdollisuuksia. Tiedon yhteistuottaminen vaatii kuitenkin vuorovaikutuksen lisäämistä, toiminnan alustojen perustamista sekä toiminnan tukemista, jotta vuorovaikutus kaupunkitutkimuksen parissa työskentelevien ihmisten ja hankkeiden välillä onnistuu organisaatiorajojen yli. Uraanit yhteiskehittämisen mallit -hankkeen toimintapohjat ehdotukset kohdistuvatkin vuorovaikutuksen parantamiseen ja tukemiseen.

1. Monen toimijan hankkeissa on siirryttävä yksisuuntaisesta viestinnästä vuorovaikutukselliseen kommunikointiin

Yhteistyöhankkeet kaipaavat nykyistä enemmän vuorovaikutteista viestintää. Yhteistyön tulee kiinnittyä sitä tekevien työnkuvaan luontevasti, jolloin siihen käytetty aika tukee muuta työtä eikä ole siitä pois. Nykyaikaiset digitaaliset työkalut tarjoavat mahdollisuuden vuorovaikutukseen myös silloin, kun ihmiset eivät työskentele samoissa tiloissa. Eri instituutioiden väliset yhteistyöhankkeet ajautuvat helposti tilanteeseen, jossa jokainen taho hoitaa vain ”oman tonttinsa”, ja vuorovaikutus sekä tiedon yhteistuottaminen jäävät vähäiseksi. Hankkeen työpajoissa havaittiin, että jo yksittäinen työpaja voi auttaa eri tahojen toimijoita hahmottamaan toistensa näkökulmaa.

2. Mediaattorit helpottavat yhteistyötä

Kaupunkiakatemia on erinomainen esimerkki siitä, että mediaattorista eli tiedon välittäjästä voi olla organisaatioiden välisessä yhteistyössä huomattavasti hyötyä. Mediaattorit toimivat eräänlaisina tulkkina, jotka soveltavat yhteen eri tahojen tarpeita, pyrkivät tunnistamaan mahdolliset haasteet esimerkiksi viestinnässä ja yhteistyössä ja toimivat aktiivisesti näiden haasteiden voittamiseksi. Mediaattori voi olla organisaatioiden yhteinen toimielin, kuten Kaupunkiakatemia, tai yksittäinen henkilö, kuten hankekoordinaattori. Olennaista on, että mediaattori tuntee kaikkien osapuolien tarpeet ja on asemassa, jossa voi työskennellä näiden tarpeiden yhteensovittamiseksi.

3. Uudet kohtaamisen alustat lisäävät vuorovaikutusta

Perinteiset seminaarit ja kokoukset kaipaavat rinnalleen lisää vuorovaikutteisia kohtaamisia. Hyvä esimerkki vuorovaikutteisista työskentelytavoista ovat hankkeessa järjestetyt työpajat, joissa keskusteltiin kaupunkitutkimuksen uusien tutkijatohtoreiden tulevasta tutkimuskaudesta. Työpajoissa Helsingin, Espoon ja Vantaan kaupunkien edustajat pääsivät kommentoimaan ja ideoimaan tulevia tutkimuskausia. Toinen esimerkki vuorovaikutteisesta kohtaamisen alustasta on Kaupunkitutkimusinstituutin, Helsingin kaupungin ja Kuntaliiton syksyllä 2018 käynnistämä Urban Lunch -tapahtumasarja, joka kokoaa joka toinen viikko näiden kolmen tahon tutkijat keskustelemaan ajankohtaisista kaupunkiaiheista.

4. Resursseja ja koulutusta ulkoiseen viestintään

Yhteistyöhankkeiden viestinnän tavoitteita, kanavia ja tapoja tulee päivittää palvelemaan paremmin kohderyhmien tarpeita. Vaikuttavan ja sujuvan ulkoisen viestinnän tueksi tarvitaan resursseja ja koulutusta. Kaupunkitutkimus ja metropolipolitiikka -hankkeessa tuotetaan uutena avauksena politiikkasuositukset, jotka taitetaan sähköiseen muotoon. Tätä konseptia tulisi kehittää ja jatkaa tulevana vuosina osana kaupunkitutkimuksesta viestimistä. Viestinnän kanavia voitaisiin hyödyntää myös uudella tavalla, esimerkiksi laajentamalla sosiaalisessa mediassa tapahtuvaa viestintää ja kokeilemalla uusia viestintämuotoja, kuten podcasteja.

Hankkeen tekijät:

Vastuullinen johtaja:

Sami Moisio

(professori, Helsingin yliopisto,
Kaupunkitutkimusinstituutti)

Mari Vaattovaara

(professori, Helsingin yliopisto,
Kaupunkitutkimusinstituutti)

Venla Bernelius

(apulaisprofessori, Helsingin yliopisto,
Kaupunkitutkimusinstituutti)

Annina Ala-Outinen

(koordinaattori, Kaupunkiakatemia)

Meri Norola

(tohtorikoulutettava, Helsingin yliopisto)

Heli Ponto

(tohtorikoulutettava, Helsingin yliopisto)

Heini Kekki

(projektityöntekijä, Helsingin yliopisto)

Hertta Sydänlammi

(graduntekijä, Helsingin yliopisto)

Milla Kallio

(graduntekijä, Helsingin yliopisto)

Eeropekka Lehtinen

(graduntekijä, Helsingin yliopisto)

Merita Soini

(Metropolia)

Kaupunkitutkimus- ja metropolipolitiikka -tutkimus ja -yhteistyö-ohjelma

Vuosina 2010–2018 toteutettu Kaupunkitutkimus- ja metropolipolitiikka -tutkimus ja -yhteistyöohjelma on metropolialueen korkeakoulujen, kaupunkien sekä kahden ministeriön välinen tutkimus- ja yhteistyöohjelma, jonka tavoitteena on edistää monitieteistä, korkeatasoista ja metropolialueen erityispiirteistä lähtevää kaupunkitutkimusta sekä siihen tukeutuvaa kehittämistoimintaa.

Ohjelman keskeinen tehtävä on kehittää ja rahoittaa horisontaaliseen yhteistyöhön perustuvaa kaupunkitutkimustoimintaa ja tutkimustulosten soveltamista sekä päätöksenteon tueksi että hyvien käytäntöiden ja toimintamallien kehittämiseksi. Erityistä huomiota kiinnitetään kaupunkitutkimustiedon hyödynnettävyyteen ja levittämiseen metropolialuetta kehitettäessä.

Ohjelman vuosittain myöntämä hanke-rahoitus kohdentuu mukana olevien kaupunkien ja valtiotoimijoiden yhdessä yliopistojen ja ammattikorkeakoulujen edustajien kanssa laatimaan ohjelmaan liittyviin tutkimus- ja kehittämishankkeisiin.

Hankkeessa mukana:

